

Isabela Vasiliu-Scraba

Asachu 9 iulie 2004

Sărbătorirea filosofului Lucian Blaga

În fiecare primăvară, cultura română îl sărbătorește pe Lucian Blaga. În țară și peste hotare. Anul acesta, la mijlocul lunii mai, la Paris s-au întrunit români și străini la Colocviul Internațional LUCIAN BLAGA. S-a vorbit despre "Memorie și uitare la Lucian Blaga și în poezia lumii". S-a lansat cel de-al patrulea Caiet "Blaga" cuprinzând comunicările de la ediția a VI-a (din 2003) a Colocviului și au fost premiați filosoful Basarab Nicolescu (stabilit în Franța) și un poet francez. Cât despre sărbătorirea în țară, Radio România Cultural a transmis pe 19 mai 2004 secvențe de la Festivalul "Lucian Blaga" organizat la Cluj-Napoca. Așa am putut afla de intenția d-nei Dorli Blaga de a transfera la Cluj manuscrisele tatălui ei aflate la Muzeul Literaturii Române din București. Audiind emisiunea pe care d-na Teodora Stanciu a consacrat-o Festivalului de la Cluj, am mai putut constata cum în discursul difuzat pe unde radio, dl. George Gană, îngrijitorul operelor blagiene, ca să se arate cât mai specialist în filosofie, a repetat niște sumare observații asupra gândirii filosofice a lui Blaga, pe cât de nepotrivate, pe atât de vehiculate în comunism. Într-adevăr, pe acele vremuri, culturnici mult mediatizați, împiedicându-se de plâsmuirile lingvistice ale lui Blaga, fără să aibe habar de filosofie, nu se sfiau să-l facă pe marele filosof român "poet" în filosofie și "filosof" în poezie.

Învechită și de vremea trecută de la abolirea comunismului și de multele decenii de când a fost pentru prima dată formulată, critica gândirii blagiene s-a înfățișat ascultătorilor postului Radio Cultural actualizată de dl. George Gană sub următoarea formă: "Lucian Blaga a vrut să fie de două ori original. Și în gândire și în exprimare". Ceea ce a creat "dificultăți de traducere și de receptare a gândirii sale în străinătate". Prin aceasta, Blaga ar fi fost, vezi Doamne, în contrast cu "limbajul standardizat" al filosofiei europene.

Să luăm cele trei afirmații pe rând. De problema dificultăților ridicate de traducerea în alte limbi a filosofiei sale, nu credem că s-a preocupat vreodată vreun filosof pe cale de a-și comunica în scris gândirea. În schimb, unii filosofi s-au preocupat de ecoul pe care s-ar putea să-l aibă gândirea lor în mintea contemporanilor. Și, de cele mai multe ori, nu au ajuns la concluzii prea optimiste. În ce privește ideea de "standardizare" a limbajului, aceasta (evident) nu ține de domeniul filosofiei. Mai degrabă ne pare a

semăna cu operația de "reeducare a gândirii", prin spălarea de creier urmată de doparea cu șabloane de "limbaj standard", servite abundent pe toate căile mass-media.

Or, limbajul "standardizat" nu trimite în exclusivitate la ideologia impusă în statele totalitarismului hitlerist și comunist ce au fost la un moment dat contemporane. El ne amintește, între altele, și de perseverența cu care sînt în zilele noastre răs-repetate diferite șabloane de gândire, spre a fi cât mai bine fixate în golul unor creiere lipsite de pavăza oricărui discernământ. Fapt lesne de ilustrat prin perseverența mediatizare de care s-au bucurat după 1990 clișeele culpabilizării așa-zisului "minimalism moral" al românilor. (v. Isabela Vasiliu-Scraba, **CONTEXTUALIZĂRI. Elemente pentru o topologie a prezentului**, Ed. Star Tipp, Slobozia, 2003, pp. 33-54). Tot la acest capitol intră și repetarea fără discernământ a șabloanelor de gândire post-comunistă ivite din imaginarul sondat de somnambulismul mitologizant al istoricului Lucian Boia care nu s-a interesat nicidecum de adevărata istorie a țării sale (v. <http://www.geocities.com/isabelavs>).

În fine, poate ar fi util să revedem forma inițială a observațiilor reformulate anul acesta la Simpozionul "Lucian Blaga" de la Cluj. După ce filosoful publicase "Trilogia culturii", în acel răgaz de mare creativitate culturală românească, un tânăr de 29 de ani nota într-o recenzie făcută volumului că "puterea de înnoire a limbajului este cea care supără cel mai mult" (v. Constantin Noica, **Filosofia d-lui Lucian Blaga...**, în "Revista Fundațiilor Regale", București, 1938, p. 394). În privința noutăților de limbaj din opera lui Blaga, o părere mai matură a avut desigur Nicolae Iorga. Încă din 1919, când semnala "distincția de așa naturală grație, a formei" **Poemelor luminii**, marele istoric remarcase cu justete că numai atunci când "nu e putere" nu fac bine "cuvintele mari și neobișnuite". Dar când "puterea este, ele nu fac rău" (v. N. Iorga în vol.: **Dimensiunea metafizică a operei lui Lucian Blaga**, antologie de Angela Botez, Ed. Științifică, București, 1996, p. 314).

În plin comunism, după ce ieșise din închisoarea în care fusese aruncat pentru că nu încetase a scrie cărți de filosofie și a menține legături epistolare cu vechi prieteni precum Emil Cioran și Mircea Eliade, în climatul de oficială împotmolire în "adâncurile inerte ale materiei", poposit de nevoie pe aceste tărâmurii atât de străine filosofiei, Constantin Noica a încercat să-l "recupereze" pe filosoful Blaga pus la index în 1949 de un Leonte Răutu și de alții în

aceeași soldă cu cel care a trasat linia oficială a deznaționalizării noastre culturale (v. Marin Nițescu, **Sub zodia proletcultismului**, Ed. Humanitas, București, 1995, p. 70).

Așadar, într-un scop cât se poate de nobil, filosoful Constantin Noica a deturnat gândirea metafizică blagiană spre lumea materialismului științific, propunând schimbarea termenului de "dogmă" în cel de "axiomă". Tentativa sa a fost încununată de mare succes, ideea a fost bucuros repetată, nimeni nu s-a gândit la absurdul ei (v. Isabela Vasiliu-Scraba, **Plâsmuirile lingvistice din filosofia lui Lucian Blaga**, în vol. **INEFABILA METAFIZICĂ**, 1993, p. 111-120).

Dar cu aceeași ocazie, Constantin Noica, în stilul său bine cunoscut, a mai adăugat ceva. Și acest "ceva" este tocmai ceea ce a reținut dl. George Gană, îngrijitorul de mai târziu al operei blagiene. Anume că, fără schimbarea termenului de dogmă în axiomă, "ne șfiiim" a oferi lumii gândirea lui Blaga, adică acea filosofie care, prin originalele ei plâsmuiri lingvistice, ar fi ratat ocazia de a fi "un mare cuvânt românesc" (v. Constantin Noica, **Rostirea filosofică românească**, 1970, p. 218).

În vreme ce în țara aflată "sub ocupație comunistă" părerile lui Noica aveau să devină pentru mulți literă de lege, în Spania, George Uscătescu (format, ca și Noica, la școala lui Nae Ionescu) observa că în cultura română s-a făcut o critică nedreaptă limbajului filosofic al lui Blaga (v. George Uscătescu, **Ontologia culturii**, 1987, p.13). Uimit și cucerit de scrierile filosofului Lucian Blaga a fost, ca ațția alții, și dl. Virgil Ierunca atunci când a așternut, la Paris, următoarele rînduri: "Cutremurat. Recitesc "Spațiul mioritic" pe care l-am găsit întîmplător la un prieten. Unde am rătăcit pînă acum? De ce nu l-am recunoscut pe Blaga de la el de acasă, de la noi de acasă? M-am pierdut lîngă Montaigne și lîngă Michaux și n-am simțit tot acest "foc îngropat" al unei spiritualități autentice. Lucian Blaga mă ceartă acum pentru întreg somnul meu de ieri. Privirea lui asupra "desnădejdiei denecuprinsului", asupra "adîncimii prăpăstioase a proverbului", - "proverbe care înainte de a se preface în cuvinte au fost flori" - mă înfioară pentru tot ce am refuzat, pentru înstrăinare și pentru păcat. Acum știu: am rădăcini." (v. Virgil Ierunca, **Jurnal, 13 august 1949**, în "Revista Scriitorilor Români", nr. 4/1965, München, p. 106.).